

Este cauce publico de una constancia de agua notable en el Poble de Sant Esteve, que cuando se conti que el Alouegat, ha sido seco, esta ruera ha llorad...
y se alimenta de manantiales

ARXIU del Grup de Recerca i Gaudim Cervelló



C/ Sant Esteve, 10 pis
CERVELLÓ

PUBLICACIÓ NUM 14

GUILLEMA DE MONTCADA: INVICTA AMAZONA



Sepulcre de Guillema de Montcada a Santes Creus

GUILLEMA DE MONTCADA, INVICTA AMAZONA

En la visita al monestir de Santes Creus, trobem un sepulcre, en un lloc preferent, dedicat a Guillema de Montcada, amb el títol de "Invicta Amazona", La seva història, convertida en llegenda, ha estat recollida al llibre *Legendarium Guia per les llegendes de la Ruta del Cister* (Llibres de l'Índex, 2005), de Domènec Ribes i Mateu:

Al centre del sepulcre podem veure la imatge de Guillema a cavall.

Abans de transcriure aquesta llegenda, podem dir que Guillema de Montcada i Bigorra era baronessa de Montcada i de Castellvell de Rosanes, filla del vescomte Gastó VII de Bearn i de Mata de Bigorra. Es casà amb l'infant Pere, fill del rei Pere II el Gran, al poc temps enviudà ,l'any 1296. Es casà en segones núpcies amb el cavaller Ramon de Cervelló. Guillema va morir, sense fills, l'any 1309.

Domènec Ribes i Mateu escriu:

“En temps de Ramon Berenguer IV les terres de la Catalunya Nova ja havien expulsat els moriscos i vivien sota la vara dels comtes cristians. Lluny quedava en el record la famosa batalla de Siurana, últim reducte dels sarraïns a les nostres terres, Però no obstant això, la pau entre ambdues civilitzacions era lluny encara d'ésser una realitat. Els cristians feien incursions a les terres dels musulmans, on realitzaven pillatges i abusos, i aquests últims, quan es veien forts, feien el mateix. La convivència era difícil i no sempre pacífica.

En una d'aquestes batusses entre musulmans i cristians fou fet presoner el noble Ramon de Cervelló. El preu pel seu alliberament era molt alt, entre altres coses perquè aquest noble pertanyia a una de les nissagues més poderoses i respectades del país: el cérvol del seu escut senyorejava en una gran extensió de terreny que tocava al monestir de Santes Creus, s'estenia des del Pont d'Armentera i Querol, muntanyes i valls enllà, fins a les terres de la Llacuna i Vilademàger.

De res valgueren les negociacions entre els missatgers de la Casa dels Cervelló amb els musulmans: aquests demanaven una quantitat tan fabulosa de peces d'or que era impossible d'aconseguir, no només per la família del captiu, sinó també pel propi rei. Els raptors sabien perfectament la categoria del noble i no volgueren afluixar les seves exigències, tot i que subestimaren la capacitat dels Cervelló per satisfer aquella quantitat desmesurada.

Després de l'últim intent infructuós dels missatgers dels Cervelló per re negociar el preu, aquests tornaven al castell de Querol per comunicar el fracàs de la missió a la desconsolada i trista esposa del captiu, la noble Guillema de Montcada.

Trobat de pas el monestir de Santes Creus, els missatgers decidiren fer-hi una estada i comunicar a l'abat el greu problema a què havien de fer front. L'abat cistercenc intentà tranquil·litzar-los, fent-los confiar en els recursos de la Providència que sempre arribava en el moment adequat a socórrer els justos. A més. Féu que un monjo del monestir els acompanyés en el curt trajecte que els quedava fins al castell de Querol. I així fou com tots plegats es dirigiren al Pont d'Armentera i després Gaià amunt fins a arribar al castell on Guillema de Montcada els estava esperant. Quan hi arribaren, monjo i missatgers li relataren la temptativa i el fracàs de les negociacions amb els musulmans.

Veient la impossibilitat de fer front a la suma que demanaven per l'alliberament del seu espòs, Guillema de Montcada no va restar de mans plegades i va prendre una determinació: va enviar nuncis a tots els llocs de la seva senyoria i va manar concentrar tots els seus vassalls aptes per a les armes al castell de Querol.

Quan va poder congregat un exèrcit considerable, la noble, vestida amb cota de malla i amb l'escut dels Cervelló i els Montcada penjant, es va posar al capdavant de les tropes i es dirigí riba del Gaià avall, fins a Santes Creus. Allí l'abat beneí la tropa i aquesta se n'anà cap a les terres on els musulmans havien pres al seu senyor.

Passat el Coll de Balaguer, travessaren els camps de Tortosa i l'Ebre i les terres cristianes de l'altra riba del riu, fins que s'apostaren davant de la vila on era captiu el noble de Cervelló. La Providència, com havia predit l'abat de Santes Creus, acompanyà la tropa dels cristians: la caiguda de la fortalesa musulmana fou ràpida i audaç, i l'alliberament de Ramon de Cervelló per fi es produí.

El més sorprenent de tot, però, fou que l'assalt i el rescat del noble el dirigí Guillema de Montcada, qui comandà les tropes com un autèntic cavaller d'armes i sota l'espasa de la qual caigueren un considerable nombre de sarraïns. Aquests, estupefactes davant la valentia i coratge de la dama, fugiren comes ajudeu-me, mentre que les tropes cristianes que l'acompanyaven, no menys sorpreses, l'aclamaren com una autèntica heroïna que havia alliberat al seu senyor. A partir d'aquell dia l'anomenaren la «Invicta Amazona».

Quan l'exèrcit victoriós tornava satisfet cap al castell de Querol, amb els senyors de Cervelló al capdavant, a les vistes de Santes Creus les campanes brandaren al vol i a l'església del monestir es feren gràcies a Déu i a Santa Maria per l'èxit d'aquella arriscada missió.

Els Cervelló i els Montcada foren sempre uns grans benefactors del monestir i per això els membres d'aquestes nissagues hi són enterrats. Però Guillema de Montcada, la «Invicta Amazona», disposà a la seva mort d'un sepulcre honorífic separat de la resta dels seus familiars, en honor i record d'aquesta fabulosa gesta”.



Escut de Querol

"El cérvol del seu escut senyorejava en una gran extensió de terreny que tocava al monestir de Santes Creus, s'estenia des del Pont d'Armentera i Querol, muntanyes i valls enllà, fins a les terres de la Llacuna i Vilademàger."

Aquest escut del cérvol, era el nascut al castell de Cervelló, origen d'aquest llinatge. Guillem II, el darrer dels barons de Cervelló en posseir un gran patrimoni, el dividí entre els seus fills: Guerau i Alemany.

L'hereu, Guerau VII, vengué l'any 1297 la baronia de Cervelló al rei Jaume II, el que significà la desvinculació del llinatge dels Cervelló amb la baronia.

El seu germà, Alemany de Cervelló, formà la baronia de Querol i Montagut. El Ramon de la llegenda, no era el baró, deuria ser un fill segon, probablement d'Alemany, i, per tant, net de Guillem II.



Claustre de Santes Creus

Rosaura Serra García
Grup de Recerca